

Кудрявська Н. В.
аспірант економічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Kudriavaska N. V.
Post Graduate Student of Economic Faculty
Taras Shevchenko National University of Kyiv

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЯТИВНОЇ БАЗИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ

THE DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF REGULATION BASIC OF INSURANCE INTERMEDIATORS IN ASSURANCE OF STABILITY DEVELOPMENT OF INSURANCE MARKET

Анотація. У статті досліджуються напрями удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників у забезпеченні сталого розвитку страхового ринку. Підкреслюється роль держави у формуванні нового законодавства для страхового ринку України. Визначаються головні й необхідні кроки, спрямовані на підвищення ефективності регулятивної бази.

Ключові слова: напрями, страховий посередник, страховий ринок, регулятивна база, сталий розвиток, закон, роль держави.

Вступ та постановка проблеми. Страховий ринок України є важливим елементом фінансово-економічної системи загалом. Від ефективності його діяльності залежать безпека і добробут широких кіл населення. Визначальним чинником ефективності ринку страхування є його стабільність. Саме сталий розвиток страхової системи зумовлює наявність попиту страхувальників на страхові послуги, а також здатність страхових компаній виплачувати страхові суми, покриваючи збитки клієнтів. Сталий розвиток страхового ринку залежить великою мірою від його головних учасників, зокрема страхових посередників, які уможливають зв'язок між потенційним страхувальником і страховою компанією. Незважаючи на це, до цього часу в Україні залишається фактично не дослідженим питання регулятивної бази діяльності страхових посередників, зокрема напрямів і шляхів його удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній науці існує низка досліджень, присвячених специфіці розвитку сучасного страхового ринку, аналізу його головних учасників, зокрема страхових посередників. Так, О. Баранова [1] досліджує особливості роботи страхових посередників в Україні, зважаючи на специфіку національної економіки та ринку страхування як її структурного елементу. Дослідник акцентує увагу на ролі страхових посередників як суб'єктів, які впливають на стабільність страхового ринку. Т. Блашук [2] аналізує страхових посередників як суб'єктів ринку страхування, наголошуючи на низці суттєвих аспектів правових підстав їх роботи. Цікавими є міркування В. Грушко [3] щодо системи загалом та її елементів зокрема у процесі державного регулювання страхового посередництва в Україні. У розвідці І. Манько [4] розглянуто напрями удосконалення державного регулювання діяльності страхових посередників в Україні, наголошено на актуальності низки завдань. Суттєвим є внесок Н. Приказок [5] у питання компаративного аналізу регулювання діяльності страхових посередників у світі. Р. Рабаданов [6] дослідив

особливості регулювання посередницької діяльності на страховому ринку загалом, виділивши низку першочергових завдань і проблем.

Незважаючи на проаналізовані вище та інші дослідження, залишається не вивченим достатньою мірою питання напрямів удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників, їхньої ролі у забезпеченні стабільного функціонування ринку страхування.

Метою роботи є дослідження особливостей напрямів удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників у забезпеченні сталого розвитку страхового ринку в Україні.

Результати дослідження. Для підвищення ефективності, надійності та стабільності фінансового інституту страхування, забезпечення рівних і справедливих обставин і умов для всіх учасників і працівників (насамперед страхових посередників) страхового ринку визначаються першочергові завдання і напрями його удосконалення та подальшого розвитку. Вирішення цих завдань забезпечить стабільність страхового ринку і перспективні шляхи його динамічного прогресу.

Загалом для удосконалення цих напрямів необхідним і актуальним є вирішення низки завдань. Серед таких завдань насамперед необхідно виділити ті, які заслуговують на першочергове розв'язання.

Перший напрям удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників у забезпеченні сталого розвитку страхового ринку – це розробка і прийняття Концепції розвитку страхового ринку України на найближчі кілька років, яка б передбачала максимальне врахування принципів і стандартів, рекомендованих Міжнародною асоціацією нагляду за страховою діяльністю, а також законодавства Європейського Союзу у сфері страхування. Зокрема, актуальними нині є конкретні заходи, пов'язані з удосконаленням державного регулювання; розширенням сфери застосування страхових послуг, зокрема шляхом динамічного розвитку страхового посередництва. Також необхідним є активне застосування інвестиційного потен-

ціалу головних учасників і дійових осіб страхового ринку. Важливо чітко визначити механізм контролю діяльності страхового ринку та вказати на специфіку його практичної реалізації. Потрібне активне прискорення розвитку недержавного пенсійного страхування і медичного страхування як тих видів страхування, котрі є найбільш поширеними і затребуваними. Специфіка розвитку страхового ринку України вказує і на потребу удосконалення й розширення його інфраструктури, включаючи формування наукових шкіл економіки, які б займалися саме страхуванням, поліпшення кадрового та інформаційного забезпечення. Важливим є удосконалення механізму захисту законних інтересів споживачів страхових послуг. Також необхідно врегулювати питання, котрі стосуються обмеження на певний період діяльності філій іноземних страховиків на території України. Це забезпечить більш сприятливий розвиток для українських страхових компаній.

Другий важливий напрям стосується суттєвого удосконалення системи оподаткування у сфері страхування. Його головною метою є стимулювання фізичних та юридичних осіб активніше укладати договори страхування. На цьому шляху необхідно запровадити у практичне життя низку заходів, спрямованих на удосконалення чинного законодавства. Крім того, дуже велике значення має термінова розробка нового нормативно-правового і методологічного забезпечення страхової діяльності, зокрема посередників. Зокрема, актуальним і потрібним є чітке визначення характеристик і класифікаційних ознак видів добровільного страхування для адекватного встановлення самого об'єкта страхування, конкретної страхової суми, всього спектру страхових ризиків. При цьому необхідно подбати про те, щоб систематично забезпечувати дієвий механізм контролю за тим, наскільки платоспроможними є страховики, в якому стані перебувають їхні кошти страхових резервів. Важливими є і постійний нагляд за чинними нормативами для провадження страхових справ, здійснення операцій перестрахування, зокрема у нерезидентів.

Третій напрям удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників у забезпеченні сталого розвитку страхового ринку – подальше формування правової бази участі страховиків у системі соціального забезпечення населення. Це здійснюється шляхом запровадження обов'язкового медичного страхування, прийняття необхідних нормативно-правових актів із питань пенсійного страхування і страхування життя. Саме ці види страхування є життєво важливими фактично для всього населення держави. Тому від того, як вони будуть реалізовуватися, значною мірою залежить сталість страхового ринку України.

Четвертий напрям удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників у забезпеченні сталого розвитку страхового ринку це поліпшення процедури обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів шляхом прийняття спеціального закону. Актуальність його зумовлена тим, що нині кількість власників авто постійно зростає, тому культура їхнього страхування та ефективність дієвості механізму страхових виплат значною мірою впливають на сталість і стабільність страхового ринку.

П'ятим напрямом є суттєве посилення ролі та значення державного регулювання і нагляду за діяльністю на ринку перестрахування. Тут насамперед варто звернути увагу на вдосконалення системи оподаткування операцій з перестраховиками-нерезидентами. Роль українських страхових посередників у таких страхових операціях має бути чітко прописана. Для захисту інтересів і пози-

цій національного страховика необхідно надати їм більше прав і можливостей, що поєднати з високим рівнем вимог до них і посиленням їхньої відповідальності за кожну укладену страхову угоду.

Шостий напрям удосконалення регулятивної бази діяльності страхових посередників у забезпеченні сталого розвитку страхового ринку є поліпшення системи державного регулювання і нагляду за страховими посередниками згідно з положеннями Директиви 2002/92/ЄС «Про страхових посередників». Зокрема, важливим є сприяння створенню страхових (перестрахових) посередників, необхідно також спростити правила їхньої діяльності, запровадивши конкретні вимоги щодо реєстрації страхових агентів і нагляду за їх діяльністю.

Сьомим напрямом є внесення змін до ряду чинних нормативно-законодавчих актів, які стосуються діяльності страхових посередників. Зокрема, йдеться про Цивільний і Господарський кодекси України, Закони України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про страхування», «Про недержавне пенсійне забезпечення». Насамперед у цьому аспекті необхідно удосконалити систему чинних договірних відносин у сфері страхування; внести суттєві зміни до класифікації ризиків і видів страхування; значно посилити систему державного регулювання ринку страхових послуг; запровадити додаткові вимоги до страховиків. Насамперед на порядку денному стоїть питання встановлення спеціального реєстру активів, які покривають страхові резерви й абсолютного пріоритету страхових вимог по відношенню до будь-яких інших вимог стосовно активів, які покривають страхові резерви. При цьому законодавчі та нормативні акти повинні максимально захищати права страхувальників (вигодонабувачів, застрахованих осіб), а також формувати альтернативні та дієві механізми вирішення спорів на ринку страхових послуг (страховий омбудсмен).

Отже, варто наголосити на тому, що вирішення першочергових завдань, які пов'язані з подальшим розвитком національного страхового ринку України дасть можливість досягти вагомих і суттєвих результатів. Зокрема, буде підвищено надійність і ефективність системи страхування за допомогою встановлення однакових вимог і стандартів надання страхових послуг, які використовуються у міжнародній практиці. Також стане можливим встановлення чітких правил, нормативів і показників платоспроможності й фінансової стабільності, що буде здійснюватися на основі звітності, складеній відповідно до міжнародних стандартів ціноутворення страхових послуг. Крім того, це дасть можливість забезпечити суттєве фінансове оздоровлення страхових компаній, включаючи обов'язкове збільшення капіталу і застосування примусових заходів щодо управління її активами. Буде встановлено для професійних учасників ринку, зокрема страхових посередників, страхування вимоги щодо наявності відповідної освіти та стажу роботи за фахом, які дають можливість виконувати покладені на них функції, а також здійснювати заходи, що перешкоджають доступу до управління страховою компанією осіб, які допустили фінансові зловживання.

Для того щоб ефективно вирішити нагальні й актуальні завдання розвитку ринку страхових послуг, перш за все необхідно розробити і запровадити заходи, спрямовані на удосконалення і подальший розвиток законодавства, яке регулює страхування. Зокрема, необхідно забезпечити створення правових основ діяльності товариств співстрахування. Перш за все варто розробити і прийняти Закони України «Про співстрахування» і «Про діяльність страхового пулу». Важливими є встановлення основ обов'язкового

страхування, а також визначення їх пріоритетних видів та суттєве удосконалення здійснення державного нагляду за страховою діяльністю на території України.

Висновки. Вирішення названих вище завдань і проблем дасть змогу продовжити роботу, спрямовану на модернізацію та модифікацію основ законодавчого регулювання страхування. Воно повинно відповідати зростаючому рівню розвитку страхового права і в середньостроковій перспективі розраховане на здійснення кодифікації законодавства у сфері страхування. Практична реалізація таких заходів дасть змогу підвищити рівень захищеності організацій і громадян від різних груп ризиків, підвищити якість і розширити спектр пропонованих страхових послуг. Крім того, це відкриє шлях до залучення у вітчизняну економіку значних інвестиційних ресурсів. Буде вирішено і першочергові завдання у сфері розвитку страхування в Україні, що дасть змогу суттєво зміцнити систему державного нагляду за страховою діяльністю.

Крім того, це зумовить і створення структурних основ для розвитку добровільного страхування; формування системи правових основ страхового захисту майнових інтересів населення, організацій і держави, дотримання прав і гарантій майнової безпеки окремої особи та сфери господарювання.

Визначальними результатами виконання і запровадження у реальну практику першочергових завдань щодо розвитку страхування та удосконалення регулювання відносин у цій сфері є подальше зростання кількості договорів страхування, збільшаться розміри страхових виплат і, як наслідок, зросте обсяг фінансових ресурсів у системі страхування та надання більш широкому колу громадян і юридичних осіб якісного страхового захисту. А це дасть змогу страховикам акумулювати додаткові грошові кошти, які стануть джерелом інвестування фінансових ресурсів в економіку країни. І остаточний результат усіх цих процесів – сталий страховий ринок України.

Список використаних джерел:

1. Баранова О. Особливості роботи страхових посередників в Україні / О. Баранова // Ринок цінних паперів України. – 2011. – № 11/12. – С. 71–76.
2. Блащук Т. Страхові посередники як суб'єкти ринку страхування: деякі аспекти правового положення / Т. Блащук // Наукові записки. Сер.: Право. – 2000. – Вип. 1. – С. 137–146.
3. Грушко В. Система та елементи державного регулювання страхового посередництва в Україні / В. Грушко // Вчені записки Університету «Крок». Серія «Економіка». – 2013. – Вип. 33. – С. 85–90.
4. Манько І. Напрями удосконалення державного регулювання діяльності страхових посередників в Україні / І. Манько // Облік та фінанси АПК. – 2012. – № 1. – С. 121–125.
5. Приказюк Н. Компаративний аналіз регулювання діяльності страхових посередників у світі / Н. Приказюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4 (143). – С. 143–149.
6. Рабаданов Р. Регулювання посередницької діяльності на страховому ринку / Р. Рабаданов // Фінансовий ринок України. – 2013. – № 3. – С. 22–23.

Анотація. В статті досліджуються напрямлення удосконалення регуляторної бази діяльності страхових посередників в забезпеченні стабільного розвитку страхового ринку. Підкреслюється роль держави в формуванні нового законодавства для страхового ринку України. Визначаються головні і необхідні кроки, направлені на підвищення ефективності регуляторної бази.

Ключевые слова: напрямлення, страховий посередник, страховий ринок, регуляторна база, стабільне розвиток, закон, роль держави.

Summary. In the article the directions of improvement of regulation basic of insurance intermediators in assurance of stability development of insurance market are investigated. In is underlined the importance of the state role in the formation of new laws for insurance market. The main and actual steps for increasing of effectiveness of regulation basic are formed.

Key words: directions, insurance market, regulation basic, stability development, insurance intermediary, law, state role.